

Drogpolitiskt program för Hudiksvalls kommun 2018 – 2022

Bakgrund

Riksdagen antog i mars 2011 en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopning- och tobakspolitiken (prop. 2010/11:47) och beslutade samtidigt om det övergripande målet för ANDT-politiken: ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk. På regional nivå har Gävleborgs län sedan 2013 ett Samhällsråd för arbetet med ANDT-frågorna. Samhällsrådet består av de högsta cheferna från Länsstyrelsen Gävleborg, Polisområde Gävleborg, Region Gävleborg samt representanter från länets kommuner. Även Migrationsverket deltar i Samhällsrådet möten.

Rådet har tagit fram en gemensam strategi för ANDT-arbetet i Gävleborgs län. Syftet med den regionala strategin är att bygga en gemensam plattform för ett samlat agerande på länsnivå samt tydliggöra rollerna i det ANDT-förebyggande arbetet.

Kommunfullmäktige fastställde Hudiksvalls kommuns drogpolitiska program 2009. Programmet ska revideras vart fjärde år. Den regionala ANDT-strategin ligger till grund för revideringen.

Det lokala ANDT-arbetet berör många förvaltningsområden i kommunen som i sin tur är beroende av andra myndigheter/organisationer för att arbetet ska bli heltäckande: polisen, hälso- och sjukvården och ideella organisationer. Förebyggande arbete är komplext och måste byggas på kunskap och samarbete samt innehålla långsiktighet, vara avgränsat och ha ett etiskt perspektiv.

Det drogförebyggande arbetet i Hudiksvalls kommun utgår från ett folkhälsoperspektiv och syftar till att främja alla medborgares rätt till god hälsa och livskvalitet. Särskilt fokus riktas mot förebyggande arbete gentemot barn och ungdomar.

Hudiksvalls kommuns vision 2020 är ”Sveriges bästa kommun att leva och verka i - med 50 000 invånare i kommunen varav 25 000 i staden år 2050”. Det drogpolitiska programmet tar avstamp i de tre övergripande målen för att nå visionen:

- Samhällstjänster av högsta kvalitet
- Blomstrande näringsliv
- Attraktiv och hållbar livsmiljö

Nedan följer en nulägesbeskrivning av situationen för ANDT-frågor bland kommunens unga samt vuxna över 20 år. Sedan följer en redovisning av kommunens mål och indikatorer för det drogförebyggande arbetet. Statistiken som ligger till

Social- och omsorgsförvaltningen

• E-post: gunilla.andersson@hudiksvall.se

Postadress: 824 80 Hudiksvall • Besöksadress: Trädgårdsgatan 4 • E-post: social.omsorg@hudiksvall.se

Tfn växel: 0650-190 00 • Fax: 0650-381 90 • www.hudiksvall.se • Org. Nr: 212000-2379

grund för beskrivningen av ungdomars drogvvanor är hämtad från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN:s) drogvaneundersökningar 2016 och 2017.¹ När det gäller Vuxna så har man dels tittat på socialtjänstens aktualiseringar för vuxna 20 år och uppåt för åren 2014 och 2017 dels hämtat statistik från den nationella folkhälsoenkäten ”Hälsa på lika villkor” från 2004 och 2014.²

Tobak

CAN:s undersökning från 2016 visar på en positiv utveckling när det gäller tobaksrökning i såväl årskurs 9 i grundskolan som år 2 på gymnasiet, en trend som gäller för hela riket. År 2016 uppger 32 % av flickorna och 30 % av pojkarna i år 2 på gymnasiet att de röker. Det är en minskning med 14 % respektive 13 % sedan 1998. År 2017 uppger 11 % av flickorna i årskurs 9 och 9 % av pojkarna att de röker. Det är en minskning med 24 % respektive 17 % sedan 1999.

I 2017 års CAN-undersökning (årskurs 9) uppger 12 % av pojkarna och 16 % av flickorna i Hudiksvall en tobaksdebut vid 13 års ålder eller tidigare. Där har det även skett en minskning sedan 2011. Då svarade 36 % av flickorna och 29 % av pojkarna att de hade haft tobaksdebut före 13 års ålder.

Snusningen bland flickor i Hudiksvall ligger högre än riksgenomsnittet. I Hudiksvalls kommun anger 5 % av flickorna i årskurs 9 att de snusar medan motsvarande siffra för riket ligger på 1 %. För pojkarna är motsvarande siffror 8 % i Hudiksvall och 10 % i riket. Även på gymnasiet ligger andelen snusare klart högre i Hudiksvall än i riket i övrigt både gällande flickor och pojkar.

Folkhälsoenkäten ”Hälsa på lika villkor” visar på att sedan 2004 har andelen män och kvinnor som röker dagligen minskat med fem procentenheter vardera i Hudiksvall. Vad gäller daglig snusning har andelen ökat en procentenhet för män sedan 2004 medan andelen kvinnor har ökat med tre procentenheter. Nationellt har andelen dagligrökare minskat med åtta procentenheter för kvinnor och fyra procentenheter för män. Andelen dagligsnusare har varit stabil över tid för kvinnor medan den minskat med fyra procentenheter för män.

Alkohol

Alkoholkonsumtionen bland ungdomar i Hudiksvall fortsätter att minska. Nedgången är tydligast i högstadiet. Andelen flickor som uppger att de druckit alkohol under det senaste året har minskat från 75 % 1999 till 37 % 2017. Motsvarande siffror för pojkarna är 70 % 1999 och 37 % 2017. När det gäller

¹ Uppgifterna om ungdomars drogvvanor i Hudiksvall har hämtats ur de senaste undersökningarna som gjorts av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) i grundskolans år 9 (2017) och i år 2 på gymnasiet (2016). Enkäten är en totalundersökning och görs vart tredje år.

² Enkäten ”Hälsa på lika villkor” är en nationell undersökning och som görs av Folkhälsomyndigheten vart fjärde år. Den är personer mellan 16-84 år som besvarat enkäten

gymnasieungdomarna är minskningen inte lika tydlig. Andelen flickor i gymnasiet som uppger att de druckit alkohol ligger på 79 % 2017 och på 93 % för 2004, vilket är över läns- och riksgenomsnittet. När det gäller pojkarna ligger siffrorna på 75 % 2017 och 83 % 2004, vilket är under län- och riksnivå. Hudiksvall sticker ut när det gäller andelen som druckit hembränt både årskurs 9 (11 %) och årskurs 2 på gymnasiet (13 %) ligger klart över läns- och riksgenomsnittet.

Andelen vuxna kvinnor med riskabla alkoholvanor har sedan 2004 ökat med tre procentenheter i Hudiksvall. För män har andelen minskat med elva procentenheter. Skillnaderna mellan könen har gått från nitton procentenheter till fem procentenheter. Nationellt har andelen kvinnliga riskkonsumenter varit stabil sedan 2004 medan andelen för män minskat något med tre procentenheter.

I Gävleborg var andelen med riskkonsumtion av alkohol störst bland unga, 25 %, och minst bland äldre, 6 %, vid mätningen 2014. I riket var andelen med riskkonsumtion av alkohol störst bland unga, 27 procent, och minst bland äldre, 9 procent, vid mätningen 2014.

Andelen män med riskkonsumtion minskar i takt med att åldern ökar. För kvinnor är andelen riskkonsumenter högst bland unga för att sedan minska i yngre medelålder och sedan öka igen i övre medelåldern. Samma mönster syns såväl i länet som i riket.

Narkotika

När det gäller användningen av narkotika är utvecklingen inte lika positiv som när det gäller alkohol och tobak. Den tydligt sjunkande trend som vi ser vad gäller bruk av tobak och alkohol kan vi inte se när det kommer till ungas bruk av narkotika. Cannabis är det i särklass vanligaste preparatet bland unga. När det gäller tillgängligheten på narkotika har den sjunkit från förra mätningen. 2013 svarade 41 % procent av ungdomarna i år 2 på gymnasiet att de hade blivit erbjudna att köpa/testa narkotika. 2016 var motsvarande siffra 31 %.

På högstadiet är narkotikabruket bland både pojkar och flickor i princip oförändrat över tid under perioden 1996-2017. I Hudiksvalls kommun uppger 4 % av pojkarna och 7 % av flickorna att de har erfarenhet av narkotika i 2017 års undersökning.

Bland elever i gymnasiet årskurs 2 är det intressant att följa tendensen över tid. Vid en jämförelse av siffrornas variation under perioden 1998-2016 kan man se stabila nivåer med vissa variationer. 1998 uppgav 18 % av pojkarna och 7 % av flickorna att de har erfarenhet av narkotika. 2016 var motsvarande siffror 16 % för pojkarna och 10 % för flickorna. De flesta hade testat 1-4 gånger. Både när det gäller årskurs 2 samt årskurs nio ligger nivåerna i paritet med riket och länet.

Begreppet nätdroger används både om narkotikaklassade, icke-klassade substanser och substanser som är klassade som hälsofarlig vara och som saluförs via Internet. Det är svårt att helt omfamna vad det är för typ av droger men ofta är de framställda på kemisk väg (syntetiska droger) med centralstimulerande verkan eller med en effekt som påminner om cannabibus. Fördjupande frågor om nätdroger inkluderades för första gången i undersökningen 2013. Då var det ca 4 % av ungdomarna i år 2 på gymnasiet som prövat nätdroger. Ingen större förändring över tid har skett sedan dess. När det gäller årskurs 9 så är det 1 % som svarat att de prövat nätdroger.

Erfarenhet av anabola steroider visar att det alltsedan 1990-talet varit relativt sällsynt bland skolelever. Men alltmer har uppfattningen stärkts att det handlar om en underrapportering. Bland annat visar studier på att det finns ett klart samband med att använda olika narkotiska preparat och att använda anabola steroider. De CAN-undersökningar som har gjorts över tid svarar ca 1 % att de använt anabola steroider.

Andelen män och kvinnor som någon gång brukat cannabis har från 2004 till 2014 varit stabil över tid, för såväl män som kvinnor, i såväl Hudiksvall som totalt sett i riket. 4 % kvinnor och 10 % svarade år 2014 i ”Hälsa på lika villkor” att de någon gång prövat cannabis.

Det totala antalet aktualiseringar på vuxenheten utifrån eget missbruk av alkohol eller narkotika för år 2014 var 342 stycken. För år 2017 var antalet 530 stycken.

Det totala antalet unika personer som aktualiserades på Vuxenheten utifrån eget missbruk av alkohol eller narkotika var år 2014 var 192. För år 2017 var antalet 235 personer.

Antal unga under 18 år som omhändertas enligt lagen om omhändertagande av berusade personer (LOB) 2014 var 4 personer. År 2017 var det också 4 personer.

Antal vuxna över 18 år som omhändertas enligt lagen om omhändertagande av berusade personer (LOB) 2014 var 173 personer. År 2017 var det 159 personer.

Mål och indikatorer

Målen och indikatorerna är hämtade från den regionala ANDT-strategin och bedöms vara mest relevanta ur ett kommunalt- och ur ett barn- och ungdomspolitiskt perspektiv.

Mål: Antal barn och unga som debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska minska samt att nolltolerans mot narkotika och dopningsmedel ska gälla enligt svenskt lagstiftning.

Indikatorer:

- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som röker och eller snusar.
- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som någon gång har druckit alkohol.
- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som har druckit alkohol de senaste 12 månaderna.
- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som någon gång har använt narkotika.
- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som har använt narkotika de senaste 12 månaderna.
- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som någon gång har använt dopningsmedel.
- Anskaffningssätt (tobak och alkohol)
- Registrerade tobaksförsäljningsställen
- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som alkoholdebuterat vid 13 års ålder eller yngre
- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som tobaksdebuterat vid 13 års ålder eller yngre

Mål: Antal personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol eller tobak ska minska samt att nolltolerans mot narkotika och dopningsmedel ska gälla enligt svenskt lagstiftning.

Indikatorer:

- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som använder tobak dagligen.
- Andel flickor/pojkar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som minst en gång i månaden intensivt dricker alkohol.
- Bruk av cannabis de senaste 12 månaderna (annan narkotika) fördelat på flickor och pojkar.
- Antal aktualiseringar inom socialtjänsten, per år, av ungdomar utifrån eget missbruk av alkohol eller narkotika.
- Antal unga under 18 år som omhändertas enligt lagen om omhändertagande av berusade personer (LOB).

- Antal aktualiseringar inom socialtjänsten, per år, av vuxna utifrån eget missbruk av alkohol eller narkotika
- Antal vuxna över 18 år som omhändertas enligt lagen om omhändertagande av berusade personer (LOB).
- Andel vuxna dagligrökare.
- Andel vuxna dagligsnusare.
- Andel vuxna med riskabla alkoholvanor.
- Andel vuxna som provat cannabis någon gång.

Uppföljning och ansvar

Uppföljningen av arbetet utifrån det drogpolitiska programmet sker i nämndernas årsredovisningar. En mer omfattande uppföljning sker vart annat år och samordnas av social- och omsorgsförvaltningen.

Nämnder

Varje nämnd har i uppdrag att bryta ner och arbeta in i nämndsplanen hur man jobbar utifrån målen i det drogpolitiska programmet. Arbetet redovisas sedan i årsredovisningarna till kommunfullmäktige.

Revidering av programmet och kartläggning

Det drogpolitiska programmet ska revideras vart fjärde år. Revideringen ska föregås av en kartläggning av drogsituationen i kommunen. Social- och omsorgsförvaltningen ansvarar för att revideringen av programmet utförs.

Maria Lövgren

Samordnare i Brotts- och drogförebyggandearbete